

Конституційному Суду України
01033 Україна г. Киев
ул. Жилинская, 14

Особа, яка подає конституційне звернення Дмитраш Тамара Петрівна

КЛЮПОТАННЯ

про офіційне тлумачення понять "середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України" та "показник середньої заробітної плати працівників в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка, відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії за календарний рік, що передує року перерахунку пенсії", що містяться в статтях 40, 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»

Я, Дмитраш Тамара Петрівна, з 1997 р. є пенсіонеркою за віком. Мені призначена та виплачується пенсія Управлінням Пенсійного фонду України в м. _____ області.

Після призначення пенсії продовжувала працювати та відповідно до ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» отримала право на перерахунок пенсії, як працюючий пенсіонер.

В зв'язку з цим, в 2011 році звернулася до Управління пенсійного фонду у м. _____ області, однак отримала відповідь про відмову в перерахунку пенсії згідно показника середньомісячної заробітної плати за 2010 р.

Постановою _____ міського суду _____ області від 12 жовтня 2011 року мій позов задоволено, визнано протиправними дії Пенсійного фонду України в _____ області щодо відмови в перерахунку пенсії відповідно до вимог Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та постанови Кабінету Міністрів України № 530 від 22 травня 2008 року, зобов'язано Управління Пенсійного фонду України : _____ області провести Дмитраш Тамарі Петрівні перерахунок її пенсії з 01.04.2011 року відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та постанови Кабінету Міністрів України № 530 від 22 травня 2008 року та сплатити суму недоотриманого пенсійного забезпечення, що утворилася внаслідок проведеного перерахунку з 01.04.2011 року по день фактичного проведення перерахунку.

Постановою апеляційного адміністративного суду від 08 листопада 2012 року постанову міського суду області від 12 жовтня 2011 року скасовано, постановлено нову постанову, якою у задоволенні позову Дмитраш Тамари Петрівни до У ПФУ в області про перерахунок пенсії працюючим відмовлено.

Приймаючи зазначене рішення суд апеляційної інстанції виходив з того, що середня заробітна плата працівників за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії, використовується як складова для призначення пенсії і є величиною постійною, не змінною при перерахунку пенсії, на відміну від інших показників, які використовуються при визначенні заробітної плати (доходу) застрахованої особи для обчислення пенсії. Також, поняття «середня заробітна плата працівників» та «показник середньої заробітної плати працівників» є різними правовими категоріями, основу яких становлять різні економічні критерії.

Між тим, в одних випадках суди, застосовуючи положення ст.ст. 40,42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», визнавали дії Управління пенсійного фонду України протиправними та зобов'язували їх вчинити дії, направлені на здійснення перерахунку пенсії осіб із врахуванням показника середньої заробітної плати працівників в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» враховується для обчислення пенсії за календарний рік, що передує року перерахунку пенсії (узвали Вищого Адміністративного Суду України від 23.03.2011 р. у справі № від 09.03.2011 р. у справі № від 29.03.2011 р. у справі №).

В інших випадках суди відмовляли у задоволенні таких позовів, посилаючись на те, що згідно ч.4 ст. 42 вказаного Закону при перерахунку пенсії застосовується заробітна плата (дохід) пенсіонера, яку він отримував до призначення пенсії, або яку він отримував за період роботи, який є періодом страхового стажу, що зазначена норма не встановлює обмеження можливості працюючого пенсіонера скористатись правом на перерахунок пенсії в будь-який час після її призначення, однак містить застереження, що наступний перерахунок пенсії може бути проведений не раніш як через два роки після здійснення попереднього. При цьому під час перерахунку пенсії враховується та величина середньої заробітної плати (доходу), яка використовувалася під час призначення пенсії, тобто це є середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії (абзац четвертий частини другої статті 40 Закону № 1058-IV). Частина перша статті 40 передбачає, що для обчислення пенсії враховується заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв та за весь період страхового стажу, починаючи з 1

липня 2000 року. При цьому, правове розуміння понять "середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України" та "показник середньої заробітної плати працівників в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка, відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії за календарний рік, що передує року перерахунку пенсії" є різними правовими категоріями. Оскільки у більшості спорів призначення особам пенсії за віком вже відбулося і особа звернулась до Управління пенсійного фонду із заявою про перерахунок пенсії, а не про її призначення, суди відмовляють у здійсненні такого перерахунку (постанови Верховного Суду України від 04.03.2014 р., від 20.03.2012 р., апеляційного адміністративного суду від 08.11.2012 р. у справі за моїм позовом №

Неоднозначне застосування судами України понять "середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України" та "показник середньої заробітної плати працівників в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка, відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії за календарний рік, що передує року перерахунку пенсії", що містяться в ст.ст. 40,42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», порушує моє право на соціальний захист, що включає право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, встановлене ст.46 Основного Закону України.

Згідно ч.4 ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» у разі, якщо застрахована особа після призначення пенсії продовжувала працювати, перерахунок пенсії проводиться з урахуванням не менш як 24 місяців страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) пенсії незалежно від перерв у роботі. Перерахунок пенсії проводиться із заробітної плати (доходу), з якої обчислена пенсія. За бажанням пенсіонера перерахунок пенсії проводиться із заробітної плати за періоди страхового стажу, зазначені в частині першій статті 40 цього Закону, із застосуванням показника середньої заробітної плати (доходу), який враховувався під час призначення (попереднього перерахунку) пенсії. У разі якщо застрахована особа після призначення (перерахунку) пенсії має менш як 24 місяці страхового стажу, перерахунок пенсії проводиться не раніше ніж через два роки після призначення (попереднього перерахунку) з урахуванням страхового стажу після її призначення (попереднього перерахунку) та заробітної плати, з якої призначено (попередньо перераховано) пенсію. Якщо пенсіонер, який продовжував працювати, набув стажу, достатнього для обчислення пенсії відповідно до частини першої статті 28 цього Закону, за його заявою

проводиться відповідний перерахунок пенсії незалежно від того, скільки часу минуло після призначення (попереднього перерахунку) пенсії, з урахуванням заробітної плати, з якої призначено (попередньо перераховано) пенсію. Обчислення страхового стажу, який дає право на перерахунок пенсії відповідно до цієї статті, здійснюється не раніше дня, що настає за днем, по який обчислено страховий стаж під час призначення (попереднього перерахунку) пенсії. Дія цієї частини не поширюється на пенсіонерів, яким призначено пенсію за вислугу років на умовах, передбачених Законом України "Про пенсійне забезпечення", та які не досягли віку, встановленого статтею 26 цього Закону.

З наведеної норми Закону жодним чином не вбачається, що середня заробітна плата, яка враховується як під час призначення, так і під час попереднього перерахунку пенсії, є величиною постійною і залишається незмінною.

19.07.2011 р. Вищий адміністративний суд України підготував листа N 1049/11/13-11 «Про забезпечення однакового застосування адміністративними судами статей 40, 42 Закону України від 9 липня 2003 року N 1058-IV "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", в якому наголосив на тому, що аналіз частини четвертої статті 42 Закону N 1058-IV показує, що зазначена норма не встановлює обмеження можливості працюючого пенсіонера скористатись правом на перерахунок пенсії в будь-який час після її призначення. Однак містить застереження, що наступний перерахунок пенсії може бути проведений не раніш як через два роки після здійснення попереднього. При цьому під час перерахунку пенсії величина середньої заробітної плати (доходу) враховується та, яка використовувалася під час призначення пенсії, тобто це - середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за календарний рік, що передуює року звернення за призначенням пенсії (абзац четвертий частини другої статті 40 Закону N 1058-IV).

В свою чергу, відповідно до п.4 ч.1 ст.13 Закону України «Про Конституційний Суд України», лише Конституційний Суд України приймає рішення та дає висновки у справах щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України.

Конституційний суд України з наведеного питання офіційного тлумачення норми наведеного вище законодавства не приймав, а тому суди не вправі формувати судову практику, виходячи з тлумачення норм Законів України на «свій» погляд.

В Україні правове регулювання відносин пенсійного забезпечення здійснюється на підставі Основного Закону України, відповідно до якого виключно законами України визначаються форми і види пенсійного забезпечення (пункт 6 частини першої статті 92 Конституції України). Умови та порядок призначення, перерахунок і виплата пенсій встановлюються

Законом України „Про пенсійне забезпечення“ від 5 листопада 1991 року № 1788–ХІІ зі змінами (далі – Закон № 1788), Законом № 1058, Законом № 796 та іншими законами України.

Відповідно до Закону України "Про Конституційний Суд України" суб'єктами права на конституційне звернення з питань офіційного тлумачення Конституції та законів України є громадяни України, іноземці, особи без громадянства та юридичні особи (стаття 43), які вважають, що неоднозначне застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади може призвести або призвело до порушення їх конституційних прав і свобод (стаття 94).

Враховуючи викладене, керуючись ст.ст. 43, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», -

ПРОШУ:

Розтлумачити поняття "середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України" та "показник середньої заробітної плати працівників в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка, відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії за календарний рік, що передуює року перерахунку пенсії", що містяться в ст.ст. 40,42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а також розтлумачити, який саме показник середньої заробітної плати в розумінні вказаних норм Закону має застосуватися при перерахунку пенсій працюючим пенсіонерам.

Додаток: копії судових рішень на 20 л.

11 вересня 2014 р.

Т.П. Дмитраш